

Patrimonium
pro futuro

2019

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

PATRIMONIUM PRO FUTURO 2019

CENA NÁRODNÍHO PAMÁTKOVÉHO ÚSTAVU

Posláním ceny s podtitulem Společenské ocenění příkladů dobré praxe, kterou Národní památkový ústav uděluje již od roku 2014, je upozornit na pozitivní příklady v oblasti památkové péče, ale i na příběhy, které se za těmito památkami skrývají. Všechny v letošním roce nominované počiny jsou nadstandardně zdařilé a jejich iniciátorům patří za úsilí, čas i finance, jež na ně vynaložili, velké poděkování.

Rádi bychom povzbudili a podpořili vlastníky památek, odborníky i širokou veřejnost k většímu zájmu o skutečně kvalitní a hodnotnou obnovu

našeho kulturního dědictví. Věřím, že právě díky Ceně **PATRIMONIUM PRO FUTURO** se o zásluhách vlastníků, investorů nebo tvůrců těchto obecně prospěšných počínů dozví mnohem více lidí a že se tak uskutečněné projekty dočkají zaslouženého uznání a popularity.

Ing. arch. Naďa Goryczková, generální ředitelka
Národního památkového ústavu

Cena, kterou Národní památkový ústav vyhlašuje jako příspěvková organizace Ministerstva kultury pověřená oblastí záchrany a rozvíjení hodnot památkového fondu na území České republiky, vyzdvihne počiny realizované v roce 2018, navržené v některé z těchto čtyř kategorií:

OBNOVA PAMÁTKY, RESTAUROVÁNÍ: příkladné a zdařilé restaurování kulturní památky či její části – výtvarného díla, uměleckořemeslného díla

OBJEV, NÁLEZ ROKU: významný objev na památce, objev do té doby neznámého objektu, předmětu kulturní hodnoty, archeologický objev, autorské určení díla apod.

PREZENTACE HODNOT: výstava, nová instalace, publikace, mediální odborná prezentace

ZÁCHRANA PAMÁTKY: záchrana součásti kulturního dědictví na poslední chvíli nezištnou iniciativou, koupí, mobilizací dobrovolníků apod.

Za každý kraj mohli odborníci NPÚ, garantující památkovou péči v jednotlivých regionech, vybrat dva zástupce. O vítězích jednotlivých kategorií rozhodovala komise hodnotitelů sestavená z čle-

nů vědecké rady NPÚ, ICOMOS a dalších spolupracujících institucí, kteří na společném zasedání informace vyhodnotili a navrhli generální ředitelce vítěze. Veřejnost si hlasováním na webových stránkách NPÚ volí z nominovaných kandidátů svého favorita, jenž obdrží cenu **PAMÁTKY DĚKUJÍ**. Ocenění Patrimonium pro futuro je rovněž uděleno v kategorii **OSOBNOST PAMÁTKOVÉ PÉČE** a generální ředitelka navrhuje zvláštní ocenění za mimořádné počiny roku 2018.

Cena, udělovaná letos 2. října na zámku Lemberk, má podobu diplomu a pamětní plakety, vítězný počín zvolený hlasující veřejností získá diplom a plaketu z českého skla. Výherci jednotlivých kategorií obdrží kromě medaile roční předplatné odborného časopisu Zprávy památkové péče a roční rodinnou vstupenku na objekty ve správě Národního památkového ústavu.

Národní památkový ústav chce přitom i do budoucna vlastníky kulturních památek v jejich úsilí provázet, poskytovat jim odbornou a metodickou pomoc a podporovat přesvědčení, že investice do památek mají smysl. Věříme, že ocenění bude podnětem k hlubšímu zájmu veřejnosti o podstatu a principy památkové péče a inspirací pro další pozitivní kroky v této oblasti.

OBNOVA PAMÁTKY, RESTAUROVÁNÍ

Obnova parku okolo petřinské rozhledny, kaplí křížové cesty a kaple Božího hrobu na Petříně v Praze

Nominace: hlavní město Praha, zastoupené primátorem MUDr. Zdeňkem Hřibem

Celková obnova vodárenské věže na Letné v Praze

Nominace: městská část Praha 7, zastoupená starostou Mgr. Janem Čížinským

Rehabilitace interiéru kostela Nanebevzetí Panny Marie v Klokotech

Nominace: Mgr. art. Jan Vojtěchovský, Ph.D., a BcA. Daniel Chadim (restaurátoři)

Celková obnova domu U Černého orla v Plzni

Nominace: Monika a Václav Zemanovi

Obnova zámku ve Štědré

Nominace: obec Štědrá, zastoupená starostou Františkem Pánkem

Obnova interiéru kostela Povýšení sv. Kříže v Jablonci nad Nisou

Nominace: ThDr. Karel Kolářek (zástupce vlastníka, Starokatolická církev v ČR) a Mgr. Jiří Bláha (restaurátor)

Restaurování mariánského sloupu u kostela Nalezení sv. Kříže v Liberci

Nominace: PhDr. Mgr. Ivan Langr (zástupce vlastníka, statutárního města Liberce) a Radomil Šolc (restaurátor)

Obnova silničního mostu Dr. Miroslava Tyrše v Jaroměři

Nominace: město Jaroměř, zastoupené starostou Josefem Horáčkem

Restaurování mariánského sloupu v Poličce

Nominace: Mgr. BcA. Petr Gläser a BcA. Renata Poláková-Tauchmanová (restaurátoři) a město Polička, zastoupené Jaroslavem Martinů (starosta) a Ing. Martou Mastnou (vedoucí odboru územního plánování, rozvoje a životního prostředí)

Obnova areálu fary v Křeči

Nominace: Ing. Michal Čermák

Obnova hrobky řádu augustiniánů v Brně

Nominace: Opatství Staré Brno Řádu sv. Augustina

Obnova Müllerovy vily v Olomouci

Nominace: Mgr. David Voda (vlastník, investor), Ing. arch. Michal Sborwitz (projektant) a Šárka Huser Hynková (bývalá majitelka, vnučka stavebníka)

Obnova Památníku Tomáše Bati ve Zlíně

Nominace: Ing. Petr Všetečka (autor projektu)

Obnova Knurrova paláce ve Fulneku

Nominace: město Fulnek, zastoupené Ing. Radkou Křištofovou (starostka) a Ing. Dušanem Hynčicou (vedoucí odboru investic), a firma Bystroň Group, a. s., Ostrava, zastoupená Ing. Pavlem Willerthem (hlavní stavbyvedoucí)

Obnova parku okolo rozhledny, kaplí křížové cesty a kaple Božího hrobu na Petříně v Praze

VLASTNÍK, INVESTOR: hlavní město Praha

NOMINACE: hlavní město Praha, zastoupené primátorem MUDr. Zdeňkem Hřibem

Park v okolí petřinské rozhledny tvoří společně s kaplí Božího hrobu a kaplemi křížové cesty významný historický celek, který je oblíbeným turistickým cílem i odpočinkovým místem řady Pražanů. V roce 2018 proběhla jeho revitalizace a stavební a restaurátorská obnova.

Při obnově kaple Božího hrobu i kaplí křížové cesty byla maximálně respektována poslední dochovaná vrstva úprav. U kaple Božího hrobu, pocházející z let 1736–1737, bylo odvlhčeno zdivo, byly ošetřeny a restaurovány veškeré uměleckořemeslné prvky včetně interiérové iluzivní výmalby a symbolické ornamentální výzdoby na fasádním plášti a střeše baldachýnu nad polygonálním závěrem. Zásahy sledovaly také zlepšení mikroklimatu v interiéru.

Nedaleko kaple Božího hrobu prochází parkem křížová cesta. Tvoří ji čtrnáct edikulových kaplí střízlivě kla-

sicistní podoby z roku 1836 s malovanými pašijovými scénami v edikulách. Zde proběhla rektifikace soklů a oprava kamenných stříšek, podle možností byla obnovena i barevnost a struktura povrchů staveb. Výmalba byla lokálně sjednocena, a to s maximálním zachováním originálních partií a potlačením doplňků.

Proběhla také úprava parku okolo rozhledny, kde nevhodné asfaltové povrchy nahradila nová mlatová plocha. Realizace zahrnuje nové výsadby, zdařile ale využila i výsadby dosavadní.

Nově upravený prostor získal přívětivější tvář pro návštěvníky, přičemž navržená opatření respektují i přírodní kvality parku na Petříně. Příprava celé obnovy proběhla velmi úspěšně ve spolupráci s Magistrátem hl. m. Prahy, všechny podílející se subjekty vzájemně spolupracovaly a stavba se snažila o šetrný přístup k životnímu prostředí.

Celková obnova vodárenské věže na Letné v Praze

VLASTNÍK, INVESTOR: městská část Praha 7

NOMINACE: městská část Praha 7, zastoupená starostou Mgr. Janem Čížinským

V roce 2018 proběhla obnova vodárenské věže z roku 1888. Při všech stavebních pracích se postupovalo velmi šetrně a přípravě i realizaci stavby byla věnována zvýšená pozornost všech zúčastněných spolupracujících subjektů.

Vodárenská věž na Letné představuje vynikající neorenesanční architekturu s vysoce kvalitními uměleckými a uměleckořemeslnými součástmi. Původnímu účelu sloužila do roku 1913, později zde byly byty zaměstnanců vodáren a od roku 1976 Dům dětí a mládeže.

Předchozí využívání a stavební úpravy budovu sice částečně znehodnotily, nikdy však nebyla zásadně přestavěna a zachovala si tak svou dokumentační historickou hodnotu. Z původního technického uspořádání se viditelně zachovalo svislé potrubí, ve 4. patře pak komín procházející středem celé budovy a otisk prstencové nádrže, která jej obklopovala.

Hlavním přínosem rekonstrukce byla oprava fasád poškozených jak absencí údržby, tak působením předchozích nevhodných nátěrů. Předcházeli jí pečlivý průzkum a zahrnovala i restaurátorskou obnovu reliéfní výzdoby a barevnosti. V interiéru byla pro přemíru novodobých úprav možná volnější tvorba, ovšem s tím, že byly velice pietně opravovány či rekonstruovány veškeré původní prvky jako schodiště, zábradlí či nečekaně nalezená dekorativní výmalba. Na základě historické fotodokumentace proběhla kompletní umělecká obnova litinového výtokového stojanu, který je součástí areálu.

Obnovou autentických materiálů a barevností nabyl exteriér objektu na přesvědčivosti a stal se opět reprezentativní dominantou čtvrti. Specifická dispozice interiéru nepředstavuje snadno využitelný prostor, přesto zde po rekonstrukci našla své zázemí řada volnočasových subjektů.

Rehabilitace interiéru kostela Nanebevzetí Panny Marie v Klokotech

VLASTNÍK, INVESTOR: Římskokatolická farnost Tábor – Klokoty

NOMINACE: restaurátoři Mgr. art. Jan Vojtěchovský, Ph.D., a BcA. Daniel Chadim

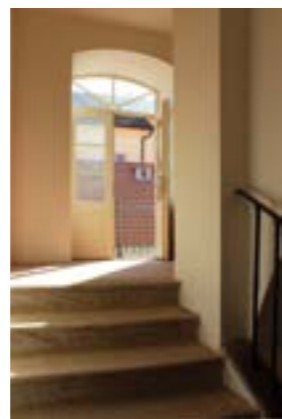
Náročná nástěnná výzdoba interiéru poutního kostela Nanebevzetí Panny Marie se díky restaurování navrátila významnou měrou do své barokní podoby. Výjimečně zdařilá práce restaurátorů se odvíjela od výsledků vlastního archivního průzkumu a precizního využití ikonografických pramenů.

Obnova v letech 2012–2018 se postupně zaměřila na jednotlivé části interiéru kostela. V prostoru presbytáře byl velkým překvapením nalezen kvalitní polychromie štukové výzdoby a architektonických prvků, která byla ve značném kontrastu s neuspokojivým řešením ze 70. let 20. století. Polychromie doplněná stínováním v několika valérech byla retušována anorganickými pigmenty.

Severní kapli sv. Josefa zdobí unikátní výjev s procesím, které vede tábořský děkan Jiří Josef Winkler, iniciátor barokní přestavby klokotského poutního místa. Malba

z roku 1714 obsahuje vedutu tehdy zamýšlené podoby areálu. Během restaurování se podařilo dohledat předlohy a díky nim rekonstruovat zničené partie maleb – inspirací byla díla z druhé poloviny 16. století, zejména benátského malíře Paola Veroneseho či vlámských rytců Hieronyma Wierixe a Jana Sadelera.

Práce v lodi kostela zahrnovaly obnovu stěn a stropu, restaurování nástěnných maleb a štukové výzdoby. Barokní strop byl v letech 1892–1893 nahrazen současným, jehož výzdoba od Vojtěcha Bartoňka (1859–1908) částečně respektovala starší stav, byla však přemalována ve 30. a 70. letech 20. století. Při opravě se podařilo obnovit jeho starší podobu. Návštěvníci mohou opět obdivovat bohatou výzdobu interiéru, a to v podobě blízké stavu v druhém desetiletí 18. století.

Celková obnova domu U Černého orla v Plzni

VLASTNÍK, INVESTOR: Monika a Václav Zemanovi

NOMINACE: Monika a Václav Zemanovi

Dům U Černého orla je součástí historického centra Plzně již od 17. století. Během druhé poloviny 20. století však objekt neměl využití a dlouhá desetiletí chátral. Teprve citlivá obnova v letech 2017–2018 mu navrátila ztracený lesk.

V jádru renesanční měšťanský dům čp. 97, nazývaný U Černého orla, prošel na počátku 18. století barokní přestavbou, v polovině 19. století pak byly fasáda i interiéry upraveny ve stylu romantického historismu. Ve druhé polovině 20. století zůstal dům bez využití, pouze v přízemí jeho přední části se nacházely obchody. Objekt postupně chátral.

Současní majitelé si nechali v roce 2009 vypracovat komplexní projektovou dokumentaci, která byla zpřesněna v roce 2016. Dodatečné úpravy se týkaly především opravy a restaurování dochovaných původních prvků. Stavební úpravy byly zahájeny v roce 2017, dokončeny byly o rok později.

Kromě standardní modernizace interiérů byly opraveny původní vnitřní výplně otvorů, chybějící výplně byly nahrazeny replikami. Dále proběhlo restaurování parketových podlah, konzervace a doplnění původních zlacených papírových tapet či rekonstrukce dřevěného schodiště. Hlavní domovní fasáda do náměstí byla opatřena replikou vstupních vrat a došlo zde k restaurování renesančního portálu. Východní dvorní křídlo bylo doplněno o repliku dřevěné pavlače.

Oprava domu U Černého orla představuje nadstandardně kvalitní celkovou stavební obnovu objektu. Práce postupovaly s maximálním důrazem na zachování, opravu či restaurování původního vybavení a citlivé doplnění novými prvky podle původních vzorů. Dům je částečně přístupný široké veřejnosti, neboť se v něm nachází komerční prostory.

Obnova zámku ve Štědré

VLASTNÍK, INVESTOR: obec Štědrá

NOMINACE: obec Štědrá, zastoupená starostou Františkem Pánkem

Koncem roku 2011 získala obec Štědrá do svého majetku zdejší zámek. Přes omezené rozpočtové možnosti neprodleně zahájila jeho komplexní obnovu. Zámek, jemuž po dlouhých letech chátrání hrozil zánik, se tak podařilo zachránit.

Zámecký areál ve Štědré byl během druhé poloviny 20. století využíván státním statkem a následně okresním národním výborem. V té době proběhla řada degradujících úprav a neblahý vývoj byl završen nepodařenou privatizací z počátku 90. let, kdy nový soukromý majitel nechal budovy zchátrat. Počátkem 21. století byl již zámek v dezolátním stavu, statika byla narušena, střechou zatékalo a středový rizalit jižního průčelí se zřítíl. V roce 2011 se obci Štědrá podařilo zámek odkoupit. Následně zahájila jeho obnovu, která probíhá za finanční podpory Ministerstva kultury a Karlovarského kraje.

Zámek byl staticky zajištěn a zřícený rizalit byl nově vyzdělán, s využitím zachráněných prvků z původní konstrukce. Interiéru byla navracena historická dispozice, důraz byl kladen na zachování původních konstrukcí a prvků – podlah, historické výmalby stěn i historických prvků. Průzkum nečekaně odhalil původní zámeckou kapli, která je postupně obnovována. V roce 2018 pokračovala obnova místností, byla obnovena i výklenková kaple v jihozápadním nároží.

Díky nezměrnému úsilí vedení i obyvatel obce Štědrá a mnoha dalších dobrovolníků se zámek navrácí k novému využití a nyní je již jisté, že zůstane zachován i pro další generace. Význam akce umocňuje skutečnost, že v karlovarském regionu byl v souvislosti s vysídlením původního obyvatelstva v druhé polovině 20. století zájem o památkové hodnoty po dlouhou dobu mizivý a ani v současnosti není situace jednoduchá.

Obnova interiéru kostela Povýšení sv. Kříže v Jablonci nad Nisou

VLASTNÍK, INVESTOR:

Starokatolická církev v ČR

NOMINACE:

ThDr. Karel Koláček (zástupce vlastníka)
a Mgr. Jiří Bláha (restaurátor)

Starokatolický kostel lze bez nadsázky označit za slohově nejčistší secesní sakrální stavbu nejen na našem území, ale i ve střední Evropě. Interiér této jedinečné památky byl v letech 2013–2018 postupně restaurován.

Kostel Povýšení sv. Kříže byl postaven v letech 1900–1902 podle projektu Josefa Zascheho. Během druhé poloviny 20. století byl v dlouhodobě zanedbaném stavu, v roce 1982 dokonce došlo k přetření původní dekorativní výmalby presbytáře. Právě sem se přitom soustředila nejbohatší část původní malované výzdoby.

Od 90. let je kostel postupně opravován – byla vyměněna střešní krytina, obnoven vnější plášť a restaurována štuková výzdoba pilířů v lodi kostela, kde polovina štuků chyběla nebo byla poškozena. Celková obnova interiéru, spolufinancovaná Starokatolickou církví v ČR, Nadací

Občanského fóra a z Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón Ministerstva kultury, proběhla v letech 2013–2018. Citlivé restaurování provedl na základě historických fotografií a stratigrafického průzkumu ve vzorné kvalitě restaurátor Mgr. Jiří Bláha. Po mechanickém odkryvu původní vrstvy malby presbytáře a vytmelení několika defektů v omítce následovala rekonstrukce malby na zafixovanou velmi špatně zachovanou původní vrstvu. V roce 2016 byla původní barevnost navrácena i lodi kostela.

V roce 2018 se završila dlouhodobá obnova kostela, jehož interiéru se opět přiblížil původní podobě. Zásadní podíl na obnově měl farář ThDr. Karel Koláček, bez jehož osobního nasazení a entuziasmu by náročná obnova byla nemyslitelná.

Restaurování mariánského sloupu u kostela Nalezení sv. Kříže v Liberci

VLASTNÍK, INVESTOR: statutární město Liberec

NOMINACE: PhDr. Mgr. Ivan Langr (zástupce vlastníka)
a Radomil Šolc (restaurátor)

V roce 2018 byl v Liberci restaurován mariánský sloup, připisovaný Matyáši Bernardu Braunovi a jeho dílně. Jednalo se o náročný úkol, při němž bylo třeba postupovat nanejvýš citlivě a šetrně. Díky precizní práci restaurátora se však podařilo dílo úspěšně obnovit.

Barokní sousoší nechal v letech 1719–1720 postavit panský hejtman Karl Christian Platz z Ehrenthalu. Před obnovou byl pískovec na mnoha místech hloubkově popraskán, povrch kamene byl pokryt sádrovcovými výkvěty a napaden mikroorganismy, mechy a lišejníky. Patrné byly starší zásahy, především cementové vysprávky ztrácející soudržnost. Mírnější byla poškození soch, vysekaných z vysoce kvalitního pískovce. Díky tomu dosud nesou stopy opracování kamenickými nástroji a uchovaly si tak velkou míru autenticity. Starší polychromie povrchu se nedochovala.

Restaurování sloupu precizně provedl v druhé polovině roku 2018 restaurátor Radomil Šolc. Celá akce se uskutečnila díky iniciativě PhDr. Mgr. Ivana Langra, náměstka libereckého primátora pro kulturu, školství, sociální věci a cestovní ruch. Došlo k očištění památky od povrchových nečistot, biologického napadení i nepůvodních doplňků a spárování. Kámen byl opakovaně zpevňován organokřemičitými konsolidanty, v místech větších ztrát původní hmoty pískovce byly osazeny nerezové výztuže a chybějící povrchová modelace byla doplněna umělým kamenem. Na podstavci i sochách byla provedena lokální barevná retuš, na sochách bylo obnoveno zlacení.

Rozsáhlým restaurátorským zásahem se podařilo zabránit dalšímu poškození památky, spojené se jménem významného barokního umělce.

Obnova silničního mostu Dr. Miroslava Tyrše v Jaroměři

VLASTNÍK, INVESTOR: město Jaroměř

NOMINACE: město Jaroměř, zastoupené starostou Josefem Horáčkem

Obnova navrátila silničnímu mostu z období první republiky plně funkčnost a zároveň umožnila zachovat jeho charakteristické konstrukční vlastnosti a vzhled. To vše za příkladné spolupráce investora, projektanta, stavebních firem a památkové péče.

Obloukový silniční železobetonový most byl uveden do provozu symbolicky v den výročí vzniku samostatné Československé republiky 28. října 1932. Do počátku 80. let byl hlavním mostem, který převáděl přes řeku Labe veškerou tranzitní i místní dopravu. Původnímu účelu slouží dodnes, nyní však především pro dopravu místní.

Město Jaroměř provedlo během roku 2018 kompletní obnovu mostu, jejímž cílem bylo udržet stavbu v provozuschopném stavu, napravit silná poškození nosné konstrukce, opatřit mostní těleso kvalitními izolacemi

a obnovit veškeré původní povrchy včetně dláždění vozovky a chodníků podle dostupných dokumentů z doby výstavby mostu. Byla provedena celková sanace nosné konstrukce, obnoven zásyp a zřízena nová stříkaná hydroizolace a odvodnění. Následně byl obnoven mostní svršek včetně osvětlovacích pilířů, zábradlí a sloupků.

Obnova, již předcházela kvalitní předprojektová příprava, splnila všechny cíle. Tyršův most má nyní zajištěnou nosnou konstrukci bez poruch, dostatečnou nosnost a jeho vzhled se velmi přiblížil předpokládané původní podobě. Jedná se o pozitivní příklad toho, že historické mostní železobetonové konstrukce lze v řadě případů úspěšně obnovit, a není tedy třeba je nahrazovat současnými stavbami. Za příkladnou lze uvést i skutečnost, že celá částka 19,3 milionu Kč byla hrazena z rozpočtu města Jaroměře.

Restaurování mariánského sloupu v Poličce

VLASTNÍK, INVESTOR:

město Polička

NOMINACE:

Mgr. BcA. Petr Gláser a BcA. Renata Poláková-Tauchmanová (restaurátoři) a město Polička, zastoupené Jaroslavem Martinů (starosta) a Ing. Martou Mastnou (vedoucí odboru územního plánování, rozvoje a životního prostředí)

Mariánský sloup v Poličce se řadí k nejcenějším památkám svého druhu u nás. Po roce 2011 proběhlo restaurování této národní kulturní památky, u něhož je třeba ocenit jak příkladný přístup vlastníka, města Poličky, tak nadstandardní přístup restaurátorů.

Morový sloup na náměstí v Poličce postavil v letech 1727–1731 přední český sochař Jiří František Pacák se svou dílnou. Dílo s bohatou sochařskou výzdobou bylo v minulosti opakovaně opravováno, dosud poslední obnova proběhla po vážném poškození památky v roce 2011. Díky iniciativě vlastníka – města Poličky – byl proveden velmi podrobný a úplný restaurátorský průzkum, na který navázalo komplexní restaurování. Průzkum i průběh restaurování sledovala speciálně jmenovaná odborná komise.

Vlastní restaurování celého sloupu s výzdobou proběhlo v letech 2015–2018. Části, které byly v havarijním stavu – včetně čtyř soch –, byly sejmuty a na sloup byly osazeny jejich kopie. Restaurátoři plně akceptovali výsledky restaurátorského průzkumu a používali všechny dostupné metody a prostředky vhodné k restaurování.

Město Polička projevilo velkou iniciativu nejen jmenováním odborné komise, ale i při shánění finančních prostředků, které pocházely od Ministerstva kultury, Krajského úřadu Pardubického kraje a města. Město se věnovalo také propagaci restaurování sloupu.

Restaurování výrazně zpomalilo další poškození sloupu a jeho výzdoby. Přesto lze ale v budoucnu očekávat další nutně náhrady originálů, aby nedošlo k úplnému zániku mimořádné památky.

Obnova areálu fary v Křeči

VLASTNÍK, INVESTOR: Ing. Michal Čermák

NOMINACE: Ing. Michal Čermák

Pozoruhodnou obnovou prošel v letech 2016–2018 farní areál v obci Křeč. Díky vstřícné spolupráci vlastníka se jej podařilo obnovit v téměř nezměněné autentické podobě.

Areál bývalé fary čp. 5 nebyl několik desítek let obýván ani udržován, až do roku 2015, kdy jej zakoupil současný vlastník a zahájil jeho obnovu. Zatímco budova fary byla v té době chráněna alespoň novou střešní krytinou, přilehlé hospodářské objekty se dochovaly pouze torzálně.

Obnova započala rekonstrukcí zřícené kolny, při níž se vycházelo z dobových fotografií a především z principů zdejšího lidového stavitelství. Budova fary byla adaptována na rodinné bydlení, přičemž si zachovala původní dispoziční řešení. Původní konstrukce byly s největší mírou zachovány a autentické prvky a povrchy obnoveny. Proběhla oprava dřevěných stropů a doplnění poškozených či chybějících částí krovu. Vnitřní omítky byly

zakonzervovány, původní špaletová okna a vnitřní dveře z počátku 19. století byly repasovány. Zajímavým prvkem je černá kuchyně, resp. malá a velká chlebová pec, které byly intaktně zachovány. Tradičními vápennými technologiemi a postupy se fasádě navrátila barokní podoba a barevnost. V roce 2019 započal vlastník adaptaci torza bývalých chlévů.

Během rekonstrukce, podpořené dotačními příspěvky Ministerstva kultury, došlo k několika zajímavým objevům – například k nálezu dobového malovaného plátna divadelní kulisy, kterou využívali farní ochotníci.

Díky iniciativě a pochopení vlastníka se faře dostalo obnovy založené na principech tradičních stavebních postupů z doby, kdy byl objekt vystavěn. V této souvislosti je třeba ocenit i výběr projektanta, který se specializuje na obnovu památek a je projekčně podepsán pod všemi objekty v areálu.

Obnova hrobky řádu augustiniánů v Brně

VLASTNÍK, INVESTOR: Opatství Staré Brno Řádu sv. Augustina

NOMINACE: Opatství Staré Brno Řádu sv. Augustina

Hrobka řádu augustiniánů na Ústředním hřbitově v Brně je mimo jiné místem posledního odpočinku opata Johanna Gregora Mendela, zakladatele vědy o genetice a základních principech dědičnosti. V letech 2017–2018 prošla náročnou obnovou, u níž je třeba ocenit zejména komplexní přístup.

Monumentální náhrobek Augustiniánského opatství svatého Tomáše na Starém Brně vznikl kolem roku 1885. Náhrobek ve stylu neorenesanční kulíšové architektury je obehnan nízkou kamennou balustrádou s ozdobně sekanými sloupky a bohatě kovanou brankou. Mezi náhrobkem a balustrádou je položeno devět náhrobních desek, z nichž jedna nese jméno Johanna Gregora Mendela.

Důvodem obnovy v roce 2017 byly především rozsáhlé statické poruchy náhrobku i balustrády. Zvětrání písčivce vedlo lokálně ke ztrátě modelace, povrch byl zne-

čištěn a texty byly nečitelné. Poslední oprava z 80. let minulého století byla již za hranicí životnosti.

Náročná obnova proběhla s finančním příspěvkem z programu Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností Ministerstva kultury. Těžiště prací spočívalo v konsolidaci kamene a doplnění zaniklé modelace. Práce byly dokončeny v říjnu 2018 doplněním zaniklé sochařské výzdoby. Její původní podoba není známa, proto byly na návrh opatství nově vyhotoveny a osazeny sochy sv. Augustina a sv. Rity. Završila se tak záchrana a rehabilitace významné sepulkrální architektury, pro niž se stal charakteristickým komplexní přístup – od nutného statického zajištění, konsolidace a domodelování kamene přes odvlhčení prostoru, rekonstrukci zlacení a doplnění architektonických detailů až po vyhotovení nové sochařské výzdoby, která dílo dotváří v jeho komplexitě.

Obnova Müllerovy vily v Olomouci

VLASTNÍK, INVESTOR:

Mgr. David Voda

NOMINACE:

Mgr. David Voda (vlastník, investor),
Ing. arch. Michal Sborwitz (projektant)
a Šárka Huser Hynková (bývalá majitelka, vnučka stavebníka)

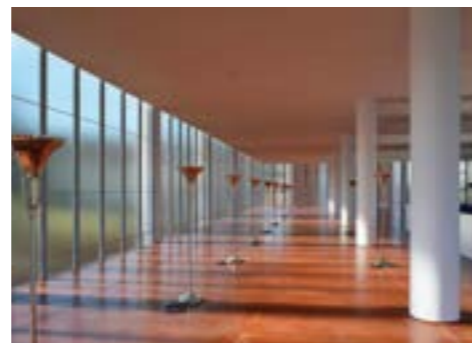
V letech 2012–2018 proběhla komplexní obnova Müllerovy vily v Olomouci. Probíhala s plným respektem k autentickému architektonickému řešení stavby a s důrazem na zachování původních prvků.

Puristická vila, postavená v roce 1927 podle projektu olomouckého rodáka Paula Engelmana, se díky kontinuální řadě majitelů spřízněných s původním stavebníkem – ředitelem zdejšího Pozemkového úřadu Vladimírem Müllerem – dochovala v takřka intaktní podobě. Současný majitel ve spolupráci s architektem Michalem Sborwitzem, vnučkou stavebníka Šárkou Huser Hynkovou a se zástupci památkové péče přistoupil k pečlivé a zodpovědné památkové obnově vily i okolní zahrady.

Po příkladné projektové přípravě a průzkumu památky proběhla repase původních dvojitých dřevěných oken a vstupních dveří, citlivě renovovány byly i původní

prvky interiéru. Bezsparé bělinové obklady a dlažby v koupelně i původní sanitární vybavení byly v maximální míře restaurovány. Poškozené kusy byly nahrazeny kopiemi nebo identickými dobovými výrobky. V interiérech investor obnovil vápenné omítky, instaloval litinové radiátory a podle doložených vzorů doplnil osvětlovací tělesa. Restaurováním prošlo také dřevěné schodiště i palubkové a parketové podlahy.

Před obnovou fasád byly odstraněny nepůvodní doplňky jako garáž či dřevěná pergola. Složení nové jádrové a škrábané omítky se slídou vychází ze skladby dobových omítkových směsí z jiných objektů moderní architektury v Olomouci. Podařilo se tak citlivě obnovit památku moderní architektury, která si nadále zachovává výrazně autentickou podobu z doby svého vzniku.

Obnova Památníku Tomáše Bati ve Zlíně

VLASTNÍK, INVESTOR: statutární město Zlín

NOMINACE: statutární město Zlín, zastoupené Ing. et Ing. Jiřím Korcem (primátor),
a Ing. Petr Všetečka (autor projektu)

Památník Tomáše Bati je jednou z nejvýznačnějších veřejných budov z konstruktivistického období meziválečného rozvoje města Zlína. V roce 2018 proběhla jedinečná obnova, která objektu úzce spjatému s historií města navrátila původní vzhled.

Stavba vznikla v roce 1933 jako památník podnikatele Tomáše Bati, který tragicky zahynul při letecké havárii. Interiér byl proto koncipován jako komemorativní prostor, včetně vystavení letadla Junkers, které se podnikateli stalo osudným. V pozdějších letech nesl objekt označení Dům umění a sloužil pro potřeby galerie a filharmonie.

Budova výrazného solitérního charakteru hraje dominantní roli v komplexu hromadného ubytování tzv. Gahurova prospektu, který navrhl architekt František Lydie Gahura. Tato zástavba tvoří nejcharakterističtější zlínský urbanistický soubor.

V roce 2018 proběhla kompletní stavební obnova památníku. V jejím průběhu došlo k odstranění pozdějších přístaveb i vestaveb, jimiž byl objekt doplněn v době fungování Domu umění. Bylo obnoveno původní schodiště a provedeny restaurátorské i stavební obnovy dochovaných původních konstrukcí a povrchů, mj. podlah a omítek či ocelových rámců fasády. V interiéru se opět uplatňuje nálezy potvrzená původní barevnost – červené podlahy, bílé stropy a modré svíslé konstrukce. Chybějící fasádní skla byla vyrobena a doplněna podle původních tabulí. Vzniklo také nové technické zázemí, které se nachází na jižní straně pod úrovní terénu.

Obnova navrátila jedinečné stavbě města Zlína nejen původní vzhled, ale i komemorativní využití. Do interiéru se proto také navrátila maketa letounu Junkers F13, který byl pro Tomáše Baťu osudným.

Obnova Knurrova paláce ve Fulneku

VLASTNÍK, INVESTOR:

město Fulnek

NOMINACE:

město Fulnek, zastoupené Ing. Radkou Křištofovou (starostka) a Ing. Dušanem Hynčicou (vedoucí odboru investic), a firma Bystroň Group, a. s., Ostrava, zastoupená Ing. Pavlem Willerthem (hlavní stavbyvedoucí)

V roce 2018 byla dokončena rozsáhlá obnova barokního Knurrova paláce. Důraz kladla na zachování všech autentických prvků a detailů formou restaurování či řemeslné repase, reagovala ale i na nálezy, ke kterým došlo v jejím průběhu.

Palác z počátku 18. století představuje čtyřkřídlovou stavbu, jejíž průčelí zdobí monumentální portál s reliéfem Korunování Panny Marie, připisovaný baroknímu sochaři J. A. Heinzovi (1698–1759). V interiéru se výrazně dochovala původní barokní dispozice, ale také výmalba a bohatá štuková výzdoba.

Po 2. světové válce objekt sloužil pro potřeby internátní školy, a to až do roku 2009, kdy jej převzalo do svého majetku město Fulnek. Nedařilo se však zajistit finance na obnovu, a palác tak postupně chátral. Teprve před dvěma lety se městu podařilo uspět v dotačních programech.

Stavební práce se soustředily na sanaci vlhkého zdiva jižního průčelí, obnova však zahrnovala i rozsáhlé restaurátorské zásahy. Restaurovány byly původní exteriérové a interiérové omítky, veškeré uměleckořemeslné prvky i kamenné portály. Dále byla obnovena původní štuková výzdoba stropů a okenních špalet v sálech a výmalba interiérů. Veškerá špaletová okna i mříže a vybrané dvevní výplně byly repasovány, zbývající byly vyrobeny jako repliky.

Obnova reagovala také na postupné nálezy – kamenné loubí, sklípek a pískovcové portály v interiéru i kamennou studnu v přízemí jižního křídla. Obnovený palác slouží jako kulturní centrum, které poskytuje prostor výstavám, koncertům a dalším akcím.

OBJEV, NÁLEZ ROKU

Nález a restaurování nástěnných maleb v měšťanském domě v Prachaticích

Nominace: MgA. Jana Weisserová
a MgA. Michal Vedral (restaurátoři)

Objevná zjištění při restaurování oltáře v kostele sv. Anny ve Smrčku

Nominace: obec Smrček, zastoupená starostou Miroslavem Brychnáčem
a místostarostkou Ing. Janou Burgerovou,
a restaurátorka akad. mal. Eva Skarolková

Objev pozdně gotické deskové malby Madony z Těrlicka

Nominace: Římskokatolická farnost Těrlicko (vlastník)
a restaurátorky MgA. Romana Balcarová a Lenka Helfertová, akad. mal.

Nález a restaurování nástěnných maleb v měšťanském domě v Prachaticích

VLASTNÍK, INVESTOR: Jaroslav a Jitka Venclovi

NOMINACE: MgA. Jana Weisserová a MgA. Michal Vedral (restaurátoři)

V jádru středověký měšťanský dům v Křišťanově ulici čp. 34 stojí naproti hlavnímu vstupu do kostela sv. Jakuba Většího. Při přípravě celkové rehabilitace interiéru domu odhalil sondážní restaurátorský průzkum neobvyklou pozdně barokní výzdobu.

Na nečekaný nález unikátně provedených nástěnných maleb navázaly precizní restaurátorské a archivní průzkumy, které se staly nepostradatelným podkladem pro následný restaurátorský zásah. V místnosti při severozápadním nároží druhého patra domu se na třech stěnách podařilo odkrýt a restaurovat podstatnou část pozdně barokní výzdoby z druhé poloviny 18. století. Na okrově zbarvených plochách se nacházejí iluzivní plastické rámy, které v okolí oken nabízejí preromanticky pojaté výhledy do volné krajiny provedené technikou chiaroscuro. V celé kompozici se jako nečekaný prvek

objevuje oltářní retábl namalovaný mezi okny severní stěny. Chybějící spodní část malby naznačuje, že původně před ní na podlaze stávalo klekátko.

Podle způsobu provedení maleb a na základě archivního výzkumu je možné téměř s jistotou předpokládat, že objednavatelem výzdoby byl prachatický měšťan a radní Johann Millner, který dům vlastnil v letech 1758–1775.

Odhalené a restaurované nástěnné malby naznačují překvapivě vysokou životní úroveň měšťanské elity venkovského města v druhé polovině 18. století. Místnost byla nástěnnou malbou proměněna v iluzivní interiér altánku či lusthausu, malovaný oltář však dokládá, že tento prostor nesloužil jen k odpočinku, ale i k soukromé zbožnosti tehdejšího majitele a jeho rodiny.

Objevná zjištění při restaurování oltáře v kostele sv. Anny ve Smrčku

VLASTNÍK, INVESTOR:

obec Smrček

NOMINACE:

obec Smrček, zastoupená starostou Miroslavem Brychnáčem
a místostarostkou Ing. Janou Burgerovou,
a restaurátorka akad. mal. Eva Skarolková

Během restaurování oltáře v kostele sv. Anny došlo k několika překvapivým zjištěním. Jedním z nich byl nálezkem díla raně barokního malíře Johanna Samuela Gindtera, jehož práce můžeme dodnes spatřit ve významných kostelích v Chrudimi i v širším regionu.

Kostel sv. Anny z počátku 14. století je jedinou pamětihodností v obci Smrček. V letech 2017–2018 se místní rozhodli zrestaurovat oltář sv. Anny, který se kvůli poškození dřevokazným hmyzem nacházel v extrémně havarijním stavu.

Během restaurátorského průzkumu se mimo jiné ukázalo, že oltář i celý kostel byly původně zasvěceny nejen sv. Anně, ale i sv. Mikuláši – v nástavci se zachoval zbytek dřevěného obrazu s vyřeznutým otvorem, zachycujícího pod pozdějšími přemalbami postavu sv. Mikuláše. Druhé zobrazení světce bylo nalezeno na dvou bočních řezbách z oltářního nástavce tvořících původně jeden celek.

Díky nálezům se restaurování zaměřilo na návrat oltáře do originální podoby. Proběhlo náročné snímání druhotných barevných vrstev z architektury oltáře i z obrazů a byla provedena malířská rekonstrukce chybějící postavy sv. Mikuláše v nástavci. Řezba s druhou postavou tohoto světce se přemístila do spodní části oltáře. Přestože se v některých partiích dřevní hmota rozpada-la na prach, restaurátorce se podařilo zachovat maximální množství původních částí.

Oltář je nejstarším zachovaným vybavením kostela z roku 1669. Je také dosud nejstarším zjištěným Gindterovým dílem, které významně obohacuje poznatky o kulturním dědictví raně barokního malířství ve východních Čechách.

Objev pozdně gotické deskové malby Madony z Těrlicka

VLASTNÍK:	Římskokatolická farnost Těrlicko
NOMINACE:	Římskokatolická farnost Těrlicko (vlastník) a restaurátorky MgA. Romana Balcarová a Lenka Helfertová, akad. mal.

Při restaurování obrazu z kostela sv. Vavřince v Těrlicku-Kostelci byla odkryta unikátní pozdně gotická desková malba. Objev významně prohlubuje znalosti o umění daného období na území České republiky, naprosto ojedinělá byla i koncepce restaurování, kdy z jednoho díla vznikly dva svěbytné celky.

V souvislosti s restaurováním uctívaného obrazu Panny Marie s Ježíškem se ukázalo, že původ malby, domněle pocházející ze 17. století, je mnohem starší. Pod mladšími přemalbami a doplňky – textilní výšivkou a papírovými a kovovými aplikacemi – se na dřevěné desce dochovala souvislá vrstva vysoce kvalitní pozdně gotické temperové malby z doby kolem roku 1500, kterou lze považovat za dílo z okruhu vratislavského malíře a řezbáře Jakoba Beinharta.

Po tomto zjištění bylo nutné přepracovat koncepci restaurování a způsob prezentace díla. Během restaurátorského zásahu v letech 2015–2018 pak z jednoho uměleckého díla vznikly obrazy dva. Stěžejním úkolem bylo náročně zpevňování silně poškozené dřevěné podložky gotické malby. Po celoplošném odkryvu mladších přemalob a zlacení byla zrestaurována také gotická malba, která bude do konce října 2019 vystavena v kostele sv. Václava v Ostravě.

Novověké aplikace byly umístěny na novou desku, jež je kopií dřevěné středověké podložky s barevnou vrstvou malby z 19. století. Tento obraz byl umístěn zpět do kostela v Těrlicku-Kostelci.

Znalost pozdně gotické tvorby na našem území je značně neúplná. Objev malby Madony z Těrlicka je tedy velmi významný nejen z hlediska památkové péče, ale také z hlediska umělecko-historického.

PREZENTACE HODNOT

Ochranný pavilon pro sousoší sv. Jana Nepomuckého v Žebráku

Nominace: město Žebrák, zastoupené starostou Mgr. Danielem Havlíkem

Obnova a zpřístupnění zámku Svojšín

Nominace: Karel Petráň (starosta obce Svojšín)

Projekt Historie v terénu – Litvínovsko

Nominace: skupina Historie v terénu – Litvínovsko, zastoupená Milanem Sýkorou

(dalšími členy jsou Filip Šrámek, Karel Zámecký-Pružný, Jitka Kosová, Jaryn Barok a Petr Koka)

Ochranný pavilon pro sousoší sv. Jana Nepomuckého v Žebráku

VLASTNÍK, INVESTOR: město Žebrák

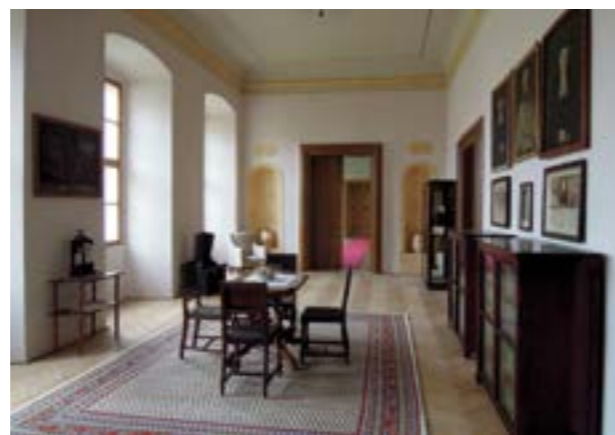
NOMINACE: město Žebrák, zastoupené starostou Mgr. Danielem Havlíkem

Po několika desetiletích se sousoší sv. Jana Nepomuckého navrátilo na své původní místo u kostela sv. Vavřince. Presentaci originálu zde umožnil speciální ochranný pavilon, vytvořený díky iniciativě města Žebráku.

Příběh ikonograficky pozoruhodného sousoší modlícího se sv. Jana Nepomuckého s anděly, díla sochaře Karla Josefa Hiernleho z roku 1727, má svůj počátek v roce 1879. Velkolepé sousoší, původně určené pro dnešní Václavské náměstí v Praze, bylo tehdy darováno do Žebráku a umístěno u kostela sv. Vavřince. V roce 1982 však byla památka v havarijním stavu, a byla proto přemístěna do ateliéru a po restaurování galerijního charakteru po dlouhá léta vystavena v lapidáriu v kostele svatých Tří králů v Mnichově Hradišti.

Navrácení sousoší se díky výrazné a zásadní iniciativě vedení města v čele se starostou podařilo připravit v roce 2017. Především byl nalezen způsob, jak originál, který nemohl existovat v exteriéru bez důkladné ochrany, znovu osadit na dochovaný sokl u presbytáře kostela. Za podpory všech zúčastněných se zrodila koncepce skleněného pavilonu. K vlastní úspěšné realizaci, spojené s náročným transferem a restaurováním narušeného sousoší z lapidária, došlo v roce 2018.

Barokní kamenné sochy patří mezi nejohroženější památky a problematika jejich zachování na původním místě bude stále více aktuální. Ochranný skleněný pavilon ukazuje jednu z možností, jak ohrožené dílo prezentovat na původním urbanisticky a symbolicky důležitém místě. Zcela prosklený pavilon subtilní ocelové konstrukce umožňuje dobré vizuální vnímání sousoší a současně splňuje požadavky na zajištění mikroklimatu a údržby.

Obnova a zpřístupnění zámku Svojšín

VLASTNÍK, INVESTOR: obec Svojšín

NOMINACE: Karel Petrů (starosta obce Svojšín)

Obec Svojšín se dlouhodobě věnuje obnově zdejšího zámku. Systematická záchrana původně značně devastovaného areálu je navíc spojena s prezentací hodnot vzniklých na základě příkladné památkové obnovy.

Obnova barokního zámku Svojšín probíhá od roku 2002 a zahrnuje exteriér i historické interiéry. Důraz je přitom kladen na zachování všech původních architektonických, uměleckých a uměleckořemeslných prvků. Do původního stavu se tak částečně navrátily například komnaty v západním křídle, které byly v druhé polovině 20. století zcela nevhodně přetvořeny na velký sál. Jejich obnova vycházela z provedených rešersí a hloubkových stavebních i restaurátorských průzkumů.

Mimořádnou pozornost však zasluhuje nejen vrstevnatá obnova, ale i prezentace objektu, která přihlíží k nejvýznamnějším etapám jeho stavebně-historického vývoje. Důraz je kladen na etapu barokní v první třetině

18. století, představeny jsou ale i poslední velké slohové úpravy zámeckých interiérů, konkrétně piana nobile, z 20. let 20. století.

Ve starší historické vrstvě původních barokních úprav zasluhují pozornost některé umělecké detaily, které se nenacházejí na žádném z obdobných památkových objektů v rámci širšího regionu západních Čech. Příkladem je dekorativní iluzivní malba dlaždicového obkladu v prostoru topenišť barokních krbů, dokládající, že se zde netopilo klasickým způsobem, ale pomocí vložených samostatných otopných těles.

Obec Svojšín se prezentací objektu věnuje již od prapočátku. V postupně obnovovaných zámeckých interiérech pořádá rozmanité kulturní akce, všechny prostory je také možné navštívit v rámci prohlídkových okruhů.

Projekt Historie v terénu – Litvínovsko

NOMINACE: skupina Historie v terénu – Litvínovsko, zastoupená Milanem Sýkorou (dalšími členy jsou Filip Šrámek, Karel Zámecký-Pružný, Jitka Kosová, Jaryn Barok a Petr Koka)

V rámci projektu Historie v terénu – Litvínovsko se skupina odborníků od roku 2015 věnuje vysoce poučené prezentaci historických zajímavostí. Informace široké veřejnosti zprostředkovává za pomoci videí z terénu i počítačové animace.

Projekt v sobě spojuje prezentaci, popularizaci a šíření povědomí o významu historie v oblasti postižené poválečným odsunem původních německých obyvatel; těm současným pak pomáhá nacházet cestu k minulosti regionu i ke kulturnímu dědictví.

Prostřednictvím ryze soudobých a aktuálních informačních kanálů, jako je facebook a youtube, přibližuje komplexní problematiku stavebně-historických souvislostí zajímavou a přístupnou formou. K populárním aktivitám projektu patří zejména seriál Hrady, zámky a tvrze na českém severozápadu, který nabízí vizualizace za-

niklé podoby těchto památek. Takto byly prezentovány například hrady Skalka, Košťálov, Hněvín, Kalich či Olštář. Stejnou cestou se vydal i seriál o krušnohorských hradech a zříceninách, který mj. obsáhl hrady Hasištejn, Jezeří a Rýzmburk u Oseka.

Motto sdružení:

Po několikaletém podrobném procházení krajiny Litvínovska se zde skupina přátel rozhodla postupně zveřejňovat své „objevy“. Prezentujeme formou videí a fotek, jak vypadají v současnosti staré komunikace, úvozové cesty, gloriety a vyhlídky, stará důlní díla nebo třeba patníky, katastrální kameny a další zajímavosti. Natáčíme krátké filmy o severočeských hradech (někdy i z jiných regionů) a také archeologické výzkumy převážně s Milanem Sýkorou z ÚAPP Most.

ZÁCHRANA PAMÁTKY

Záchrana zříceniny věže gotické tvrze Pomezná

Nominace: Mgr. Petr Jaška

Záchrana církevních památek na území Litoměřické diecéze

Nominace: občanské sdružení Pro kostely, z. s., zastoupené předsedou ThLic. Stanislavem Příbylem, Th.D.

Záchrana národní kulturní památky Dřevěnka v Úpici

Nominace: město Úpice, zastoupené starostou Petrem Hronem a starosty, za kterých obnova proběhla:
Ing. Iljanou Beránkovou, Ing. Jaroslavem Hůlkem, Radimem Fryčkou

Restaurování výmalby slavnostního sálu Základní školy Komenium v Olomouci

Nominace: statutární město Olomouc, zastoupené odborem školství,
a MgA. Radomír Surma (restaurátor)

Záchrana zříceniny věže gotické tvrze Pomezna

VLASTNÍK, INVESTOR: Mgr. Petr Jaška

NOMINACE: Mgr. Petr Jaška

Zřícenina gotické věže je posledním pozůstatkem někdejší vesnice Markhausen, zaniklé v 50. letech 20. století. Obnova cenné památky probíhala v souladu s principy památkové péče a za velkého přispění majitele, který v areálu pořádá řadu popularizačních akcí pro širokou veřejnost.

Věž gotické tvrze Pomezna (Markhausen) představuje čtyřhrannou podsklepenou stavbu vyzděnou z lomového kamene, která dosahuje výšky tří nadzemních podlaží. Dlouhodobým záměrem současného vlastníka Petra Jašky je vědecky podložená rekonstrukce celého areálu bývalého sídla. V roce 2015 započala záchrana pozůstatků věže, která se již nacházela v havarijním stavu a hrozil jí bezprostřední zánik. Podkladem rekonstrukce se stal kvalitně zpracovaný stavebněhistorický průzkum s navazujícím interdisciplinárně pojatým archeologickým výzkumem.

Relikty věže byly zajištěny, důraz byl kladen na využití původního materiálu a dodržování historických technologických postupů. Provizorní zastřešení zamezilo dalšímu chátření zdiva a destrukci reliktů historických omítek. Dále byly dozděny a rekonstruovány chybějící úseky obvodového zdiva a obnoveny podlahy, vrchní partie byly zpřístupněny vestavěným schodištěm.

Na Chebsku došlo po odsunu původního obyvatelstva po roce 1945 k likvidaci množství historických památek a zájem o památkové hodnoty byl po dlouhou dobu mizivý. O to více je třeba vyzdvihnout počín soukromého vlastníka, který záchraně památky dlouhodobě věnuje nemalé vlastní prostředky a čas. Činí tak v souladu s principy památkové péče a s využitím výsledků dosavadního historického zkoumání stavby. V areálu tvrze pořádá i ve spolupráci s odbornými institucemi řadu popularizačních akcí pro veřejnost.

Záchrana církevních památek na území Litoměřické diecéze

NOMINACE: občanské sdružení Pro kostely, z. s.,
zastoupené předsedou ThLic. Stanislavem Příbylem, Th.D.

Díky iniciativě občanského sdružení Pro kostely, z. s., se na území Litoměřické diecéze daří zachraňovat církevní památky, kterým dosud hrozil zánik. Sdružení se přitom věnuje nejen fyzické záchraně staveb; místa opět ožívají při bohoslužbách i kulturních akcích.

Občanské sdružení se od konce roku 2013 věnuje obnově zničených církevních památek na území Litoměřické diecéze. V současnosti se stará o kostel sv. Bernarda z Clairvaux v Řisutech, kostel sv. Vavřince v Nebočadech, kostel Navštívení Panny Marie v Letově, kostel sv. Kateřiny se zvonící v Kněžicích u Podbořan a kostel Narození Panny Marie v Buškovicích. Všechny patří k nejohroženějším památkám v Ústeckém kraji.

S využitím dotací jsou památky postupně stabilizovány a za pomoci místních komunit pak opět nacházejí využití. Znovu se zde konají bohoslužby nebo otvírají

své brány návštěvníkům, například během Noci kostelů. Oživení těchto historicky důležitých staveb v traumatizovaném pohraničí vede k obnově identity místa a kulturní tradice a navozuje pocit sounáležitosti s minulostí.

Motto sdružení:

Hranicí domova nejsou dveře bytu nebo domu, ale k domovu patří i místo, kde žijeme. Prostředí, ve kterém se pohybujeme, nás ovlivňuje a utváří. Naši předci si toto uvědomovali a i v dnešní generaci jsou ti, kteří vidí historické, kulturní a umělecké hodnoty kolem sebe. Sakrální památky tvořily a tvoří dominanty a jsou často na místech viditelných zdaleka. Nezáleží na tom, kdo je teď a v tuto chvíli jejich vlastníkem. Záleží na tom, zda se nám podaří předat dále to, čemu byla v minulosti věnována velká péče.

Záchrana národní kulturní památky Dřevěnka v Úpici

VLASTNÍK, INVESTOR:

město Úpice

NOMINACE:

město Úpice, zastoupené starostou Petrem Hronem a starosty, za kterých obnova proběhla: Ing. Iljanou Beránkovou, Ing. Jaroslavem Hůlkem, Radimem Fryčkou

Roubená stavba byla na počátku 21. století ve zcela havarijním stavu a zdálo se, že její zkáza je neodvratná. Po devíti letech náročné komplexní obnovy však byla 21. července 2018 slavnostně otevřena pro veřejnost.

Dům čp. 92 v Úpici, nazývaný Dřevěnka, je jedním z nejstarších a největších českých maloměstských dřevěných domů, který se navíc dochoval v relativní úplnosti a autentičnosti z doby výstavby na začátku 17. století. Objekt je národní kulturní památkou, před započítím obnovy však několik desetiletí chátral.

Obrat přišel s rokem 2007, kdy Dřevěnku převzalo město Úpice. Celková obnova objektu byla v roce 2009 zařazena do Programu záchran architektury dědictví. Připravena byla jako záchrana poslední podoby památky se staletou historií – svědectví kontinuálního vývoje až do 20. století.

Nejdříve byly v letech 2009–2012 obnoveny roubené konstrukce vnějšího pláště, povalové a trámové stropy, dodržen byl způsob opracování prvků v různých vývojových obdobích. Následně byla střecha pokryta šindelovou krytinou. Původní vápenné nátěry se podařilo obnovit pouze v interiérech; v exteriéru to nebylo kvůli nátěrům motorovým olejem prováděným v 70. letech 20. století možné. Díky finančním prostředkům z IROP byla v letech 2017–2018 náročná obnova zdárně dokončena.

V Dřevěnce vznikla živá zážitková expozice skanzenového typu, která návštěvníky vtáhne do života na malém městě v 2. polovině 19. a 1. polovině 20. století. Nachází se zde také víceúčelová společenská místnost či expozice věnovaná provedené obnově.

Restaurování výmalby slavnostního sálu Základní školy Komenium v Olomouci

VLASTNÍK, INVESTOR: statutární město Olomouc

NOMINACE: statutární město Olomouc, zastoupené odborem školství,
a restaurátor MgA. Radomír Surma

Budova Základní školy Komenium v sobě ukrývá slavnostní sál s bohatou neorenesanční výmalbou. Prostor však řadu let sloužil jako tělocvična a neudržované výzdobě hrozily bezprostřední ztráty. Reprezentativní podobu sálu navrátilo restaurování v letech 2016–2018.

V roce 1892 byl slavnostní sál základní školy vyzdoben iluzivní a figurální výmalbou ve stylu neorenesančního dekorativismu, která znázorňuje mnoho alegorických scén i mytologických výjevů doplněných dekorativními motivy. Po letech neúdržby však byly malby značně znečištěné, poškozené a místy překryté až třemi přemalbami. V havarijním stavu se nacházela především stropní římsa, bezprostředně hrozil pád velkých kusů omítkových vrstev i s malbou.

Nezbytná oprava a restaurování sálu byly zahájeny v roce 2016. Tým restaurátorů v čele s ak. mal. Radomírem Surmou započal svou práci na vážně poškozeném stropě a pokračoval restaurováním výmalby stěn a malovaného dřevěného balkonu. Restaurátoři očistili a zpevnili původní omítky s malířskou výzdobou, provedli tmelení defektů, doplnění chybějících kusů štukové výzdoby, bronzování a retuše poškozené či chybějící výmalby. Novodobé olišťování stěn nahradili rekonstrukcí původního dřevěného soklu, v tvarosloví soklových kazet vycházeli z dochovaných partií. Výslednou podobu sálu dotvářejí renovované původní dubové vlýskové parkety či zrestaurovaný osmiramenný odlévaný lustr.

Slavnostní sál, na jehož obnovu opakovaně přispělo Ministerstvo kultury a statutární město Olomouc, bude využíván k reprezentativním účelům a koncertům.

Ak. soch. Andrej Šumbera

Ocenění za celoživotní dílo, péči o movité kulturní dědictví ze sbírek hradů, zámků a muzeí, jmenovitě pak za záchranu románské zlatnické památky, relikviáře sv. Maura.

Andrej Šumbera (narozen 29. srpna 1955) je zlatníkem, sochařem a restaurátorem. Vystudoval střední školu průmyslovou v Jablonci nad Nisou a následně Vysokou uměleckoprůmyslovou školu v Praze, kde se specializoval na kov a šperk. Byl žákem ak. soch. Aleny Novákové, s níž se od roku 1992 věnoval restaurování relikviáře sv. Maura, považovaného za druhou nejvzácnější movitou památku v České republice (po korunovačních klenotech). Restaurátorské práce dokončil po smrti Aleny Novákové v roce 2002, nadále však o relikviář pečuje v rámci každoročních pravidelných prohlídek.

Neúnavně se věnuje také propagaci relikviáře u nás i v zahraničí. Vytvořil webové stránky www.svatymaur.cz, které jsou pro odborníky a veřejnost významným pramenem poznání, a podílí se na přípravě a tvorbě nové interaktivní muzejně-galerijní expozice relikviáře sv. Maura v bečovském horním zámku. Vedle toho má za sebou Andrej Šumbera řadu dalších významných restaurátorských počinů – mezi nejvýznamnější patří průzkum a restaurování sbírek Klenotnice a českých korunovačních klenotů.

Vydal Národní památkový ústav, Praha 2019

redakce: Kateřina Hubertová, Karolina Krejčířiková, Anna Strasserová

desing: Bára Augustová, virtualworld.cz

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV